

Robyn Young

Koninkrijk

ISBN 978-90-225-7228-3
ISBN 978-94-023-0234-9 (e-boek)
NUR 330

Oorspronkelijke titel: *Kingdom*
Vertaling: Kees van Weele
Omslagontwerp: Wil Immink Design
Omslagbeeld: Larry Rostant
Vormgeving binnenwerk: ZetSpiegel, Best

© 2014 Robyn Young
© 2015 Nederlandstalige uitgave: Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam
Oorspronkelijke uitgave: Hodder & Stoughton, a division of Hodder Headline

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Kaart Groot-Brittannië 1306	6
Proloog	9
Deel 1	19
Deel 2	127
Deel 3	179
Deel 4	273
Deel 5	337
Deel 6	387
Epiloog	491
Dankwoord	497
Noot van de auteur	499
Bibliografie	511
Lijst van personages	517
Bloedlijn Schotse koningen	523
Verklarende woordenlijst	525

Groot-Britannië
1306

*Want wij vechten niet voor glorie, noch voor rijkdommen of eer,
maar alleen voor de vrijheid, waarvoor een eerbaar man zijn leven
geeft.*

– Verklaring van Arbroath, 1320

Proloog

1292

*Hierna zullen twee draken volgen, waarvan er een zal worden gedood
door de angel der afgunst, maar de andere zal terugkeren onder
de schaduw van een naam.*

– Geoffrey van Monmouth,
De geschiedenis van de koningen van Brittannië

Lochmaben, Schotland, 1292

Be vertrokken toen het laatste daglicht overging in de avondschemering. In het valse halfdonker van de novembervormiddag waren de gezichten van de mannen als bleke vlekken in de schaduw van hun kappen. Ze werkten zonder veel te zeggen. Sjouwers tilden kisten op de wagens, schildknappen keken het gareel van de karrenpaarden na, liepen tussen de ridders die al op hun telganger zaten door, haalden singels aan en stelden stijgbeugels af, hun ijskoude vingers worstelend met de gespen. De lucht was nevelig van de regen, die het dakriet van de vele houten gebouwen op de binnenhof donker had gekleurd en het plein in een brij van paardenmest, aarde en rottende bladeren had veranderd.

Met de riem van Uathach om zijn hand gewonden stond Robert naar de voorbereidingen te kijken. Een week geleden had het hier nog gekrioeld van de edelen die met hun gevolg naar het feest waren gekomen. Er hadden stemmen en gelach geklonken en in de grote zaal van zijn grootvader werd gemusiceerd en verspreidde het vuur zijn gloed. Hij was het plein overgestoken met Eva, die met ruisende rokken naast hem had gelopen, en de vrieskou en het duister hadden de bloes van de wijn van zijn gezicht verdreven. Maar toen waren de tijdingen gekomen, aangekondigd door het gekletter van met ijzer beslagen hoeven en mondeling overgebracht door de boodschappers. Vier woorden die alles hadden veranderd.

John Balliol wordt koning.

Een week nog maar? Het leek veel langer geleden.

Robert keek om toen twee bedienden moeizaam het gebouw achter hem uit kwamen, zeulend met een rieten mand waar inderhaast ingepakte kledingstukken uit hingen. Uathach sprong blaffend op hen af, maar bond in toen hij een harde ruk aan de lijn gaf. Het jonge dier vlijde zich tegen zijn laars en keek vragend op naar zijn strakke gezicht. Terwijl de bedienden naar de wagen liepen had Robert gezien dat er een witte lap stof uit de mand was ge-

vallen en verkreukeld op de donkere grond was blijven liggen. Hij liep ernaar toe en pakte hem op. Het was een van de sluiers van zijn moeder, nu besmeurd met modder. Toen hoorde hij een zachte stem achter zich, bijna onverstaaanbaar door de bonzende en schurende geluiden van de kisten die werden opgeladen, en draaide hij zich om.

Gravin Marjorie kwam bij hem staan, glimlachte en legde haar koele hand op de hand waarmee hij de besmeurde sluier vasthield. 'Laat die maar aan Agnes over.'

Het afgelopen jaar was Robert nog langer geworden dan zijn ooit formidabele moeder, die in datzelfde tijdsbestek gekrompen leek te zijn. Nu hij naar haar omlaag keek en zag dat ze klein leek in haar met bont afgezette reismandel, voelde hij zich een reus. Vergeleken met zijn handen, vereelt door het hanteren van zijn zwaard, leken de hare piepklein, en met zijn gespierde armen zou hij haar iele lichaam kunnen verpletteren. Hij dacht aan de waterige bloedvlekken op de lakens die hij Agnes, haar wasvrouw, eerder die middag uit haar kamer had zien wegdragen. 'Dit is dwaasheid,' zei hij zacht. 'Blijf hier. In ieder geval vannacht.'

De glimlach week van Marjories gezicht. Ze fronste en wendde haar blik af. 'Je vader heeft met een van de vazallen van je grootvader afgesproken bij hem te overnachten. Zijn huis staat aan de weg terug naar ons huis.'

'Blijf jij dan hier. Als je weer beter bent, kan grootvader je veilig en wel naar Turnberry laten escorteren.'

'Hij heeft zijn besluit al genomen.' Nu wierp Marjorie hem een hardere, beslister blik toe, met ogen waarin weer iets van haar vroegere kracht lag. 'Mijn plaats is aan zijn zijde.'

Robert vroeg zich af of hij iets beschuldigends in zijn moeders stem hoorde. Maakte zij hem nu ook al verwijten over de beslissing van zijn grootvader?

Ze leek aan te voelen wat hij zich afvroeg, want ze kneep in zijn hand. 'Je vader heeft zich neergelegd bij wat de koning heeft besloten. Carrick is van jou, dat heeft hij bezegeld. Nu moet hij terug naar huis om zijn zaken te regelen. Geef hem de tijd, Robert. Dan zal hij het ook in zijn hart accepteren.'

Hij wilde haar zeggen dat ze beiden wisten dat zijn vader het nooit zou accepteren, maar op dat moment kwamen zijn zusters hun logeervertrekken uit en riep Isabel naar de gravin.

'Onze kamers zijn leeg, moeder. We zijn klaar om te vertrekken.' Terwijl ze sprak, wierp ze Robert een snelle blik toe.

Marjorie knikte en keek haar oudste dochter aan. 'Zorg dat je zusters een plek op een wagen krijgen.'

Gehoorzaam stak Isabel Bruce voor haar drie jongere zusters uit de glibberige modder van het plein over. Ze trok haar kap over haar hoofd tegen de regen. Er viel nu nog meer. De druppels roffelden op het met was bestreken zeildoek dat over de wagens was gespannen. Christian liep naast Isabel en keek Robert in het voorbijgaan aan. Hij beantwoordde de blik van zijn blonde zuster met een geruststellende glimlach, en zij glimlachte kort en met een duidelijk bezorgd gezicht terug. Achter hen liep hun gouvernante, met Matilda aan de hand, die met tegenzin en roodgehulde ogen meeslenterde. De rij werd gesloten door de zevenjarige Mary, die weigerde aan de hand te worden genomen en haar armen voor haar borst gekruist hield. Ze waren allen in een gelaten stemming. De jongste twee wisten niet wat er aan de hand was, maar voelden dat de volwassenen gespannen waren. De oudere meisjes beseften dat deze vlucht uit Lochmaben meer betekende voor het geslacht Bruce dan alleen het bittere einde van een lange strijd, en misschien zelfs de ondergang van hun familie zou inluiden.

Een barse stem klonk uit boven het geroezemoes van de mannen die zich opmaakten om te vertrekken. Robert zag dat zijn vader was verschenen en de bedienden opdroeg toortsen te gaan halen. Zijn kolossale gestalte leek nog groter door de zware zwarte mantel die om zijn schouders hing, en hij gebaarde bruusk naar zijn schildknaap dat hij hem zijn paard moest brengen. Robert vond het vreemd hem zonder zijn witte mantel met de rode chevron van Carrick erop te zien. Hij zag eruit als iemand anders. Toen zijn vader de kap van de mantel achterover schoof, zag hij dat zijn dunner wordende haar droop van de regen. Naast hem stond Edward Bruce, met een nadenkende uitdrukking op zijn jeugdige gezicht. Aangezien Niall en Thomas waren ondergebracht bij pleegouders in Antrim en Alexander werd geschoold tot priester, was Edward de enige van Roberts broers die hierbij aanwezig was geweest.

Roberts vader kreeg zijn vrouw in het oog en kwam met grote stappen naar hen toe gelopen. 'Het is tijd,' zei hij bars. Hij hield zijn blik gericht op de gravin.

Marjorie wendde zich om naar Robert. 'Vaarwel,' zei ze halffluid. Ze raakte zijn wang aan met de palm van haar hand. 'Morgen, wanneer je het zwaard en de sporen krijgt, zal ik voor je bidden.'

Ze glibberde van hem weg, bleef staan om Edward te kussen en liep naar de wagen waar haar dochters in waren geklommen. Het vervoermiddel was ongeschikt voor een gravin, maar ze was te zwak om te rijden. Terwijl de sjouwers haar hielpen erop te klimmen, kwamen bedienden aanlopen met toortsen waarvan de vlammen dropen en sisten in de regen, die ze de te paard zittende schildknappen aanreikten.

Robert keek zijn vader aan. Hij wilde hem vragen waarom hij zijn vrouw en dochters de weg op sleurde in de regen en het donker, maar slikte de woorden in toen hij de gelaatsuitdrukking van de man zag. Die starre blik was antwoord genoeg. Robert voelde een vlaag van woede in zich opwellen, niet op zijn vader, maar op zijn grootvader, die met zijn optreden van die dag de kloof tussen hen had verbreed, misschien zelfs zozeer dat die nu niet kon worden overbrugd. De oude man was er niet eens bij om er getuige van te zijn. 'Ik zal het volk van Carrick goed behandelen, vader,' zei Robert plotseling. Hij wilde zich tegenover hem rechtvaardigen. 'Ik zal hen besturen zoals u het hebt gedaan.'

Zijn vader deinsde achteruit. Zijn gezicht, bevekt met de wijn waarnaar zijn adem rook, kleurde nog roder. 'Als je moeder weer beter is, ga ik met Isabel naar Noorwegen. Koning Eric heeft de rouwperiode allang achter de rug en zit zonder koningin. Je zuster is een goede partij. Bestuur jij je nieuwe graafschap maar zoals je goeddunkt, Robert. Maar wees gerust, ik zal niet blijven om te zien hoe je het doet.' Na die woorden stapte hij naar zijn paard.

Robert had wel vaker een teleurgestelde uitdrukking in de ijskoude ogen van zijn vader gezien, evenals woede en frustratie, maar nog nooit zo'n kille vijandigheid. Hij schrok ervan.

Terwijl de ridders en schildknepen zich op hun ongeduldig trappelende paarden in formatie opstelden kwam Edward naast Robert staan. Samen keken de broers naar de wagens die naar de kasteelpoort reden, in de schaduw van de zich boven de binnenplaats verheffende slotheuvel, die werd bekroond door de stenen donjon. De wachters bij de palissade openden de slagboom en het reisgezelschap reed onder de poort door. Het flakkerende toortslicht vervaagde en het gebons van de hoeven verstierf.

Robert keek omlaag toen Uathach aan de riem trok en besepte dat hij nog steeds met de verfrommelde sluijer van zijn moeder in zijn hand stond. 'Waar is hij?'

Edward draaide zich om toen hij de met aandrang gestelde vraag hoorde. Onderzoekend bekeek hij het gezicht van zijn broer. 'Bij het loch, met Scáthach, denk ik.'

Robert drukte Edward de sluijer in de hand en liep tussen de gebouwen door, langs de kapel en keukens naar een kleinere poort in de palissade.

In het laatste avondlicht volgde hij het drassige pad door het bos naar Kirk Loch. Uathach, van de lijn nu er geen paarden meer in de buurt waren, draafde naast hem mee en hij versnelde zijn pas. De regen viel met een luid geroffel op het gewelf van bladeren en takken. Verderop stonden de bomen minder dicht op elkaar en helde het land af naar de oever van een klein loch. Het water

strekte zich voor hem uit en weerspiegelde dof de regenhemel. Op de met riet begroeide oever stond een lange, in een mantel met een kap gehulde man over het water uit te staren.

Terwijl Robert naar hem toe liep, hoorde hij een zacht gegrom. Een krachtige vorm gleed tevoorschijn uit het schemerduister. Hij bleef staan, opdat Scáthach zijn geur kon opsnuiven, en liep toen verder naar de oever, Uathach achterlatend om haar moeder met een dol geblaf te begroeten.

De heer van Annandale draaide zich niet om toen hij de geluiden hoorde en keek evenmin op toen Robert naast hem kwam staan. 'Zijn ze vertrokken?'

Robert staarde naar zijn grootvader, wiens gezicht half aan het oog werd onttrokken door zijn kap, zodat alleen de zijkant van zijn haviksnus zichtbaar was. Hoewel hij al zeventig was, had hij nog steeds brede schouders en een rechte gestalte. Robert voelde een nieuwe emotie in zich opkomen toen hij de man die hem als een zoon had opgevoed bekeek, de man die hem had leren jagen en vechten en een ijzeren trots op het erfgoed van zijn familie in hem had gesmeed. Het was wantrouwen. Het gevoel was hem onbekend en onwelkom, beklemde hem toen hij bedacht dat hij een schaakstuk was geworden dat zijn grootvader in een zet tegen zijn vader op het bord verschoven had. Nu stond hij alleen, als een pion tussen twee mannen die koning wilden worden.

'Had je iets te zeggen, Robert?' Nu draaide de heer zich wel om en keek hem strak aan. Zijn lange witte haar, gevangen onder de kap, omwolkte zijn harde, doorgroefde gezicht.

Robert trotseerde de tartende blik in die donkere ogen. 'Hij heeft me afgewezen.'

'Dat weet ik.'

Robert drukte zijn tanden op elkaar en keek uit over het loch. De regendruppels vormden putjes in het wateroppervlak. Hij dacht aan Affraig, wier verschijning die middag de gebeurtenissen die waren gevolgd had aangekondigd. Hij vroeg zich af of de heks nog in Lochmaben zou zijn, of dat ze al op weg was gegaan naar haar huisje in Turnberry, via dezelfde weg als zijn familie. Hij dacht aan haar verschrompelde hand, waarmee ze vol genegenheid het gezicht van zijn grootvader had aangeraakt, dezelfde handen die hem achttien jaar geleden ter wereld hadden gebracht en de lotsbestemming van mensen weefden uit kruiden, twijgen en beenderen, die ze als spinnenwebben in de boom bij haar huisje hing. 'Hebt u het gedaan omdat Affraig het u heeft gevraagd? Uit wraak op mijn vader? Voor wat zijn man haar heeft aangedaan?'

'Wraak? Nee, mijn jongen. Ik heb jou deze eer geschonken omdat ik vind dat jij die waardig bent. Affraig was gekomen omdat ze net als ik gelooft dat

de kracht van mijn bloedlijn in jou ligt, en niet in mijn zoon. Zijn tijd verstrikt, evenals de mijne. We hebben geprobeerd onze troonsaanspraak te handhaven, en we hebben gefaald.'

Robert hoorde hem aan. Het lukte hem niet deze woorden te verenigen met het optimisme van een week geleden, tijdens het feestmaal, toen ze er nog op vertrouwden dat koning Edward van Engeland de oude heer zou uitkiezen om plaats te nemen op de troon van Schotland, die onbezet was sinds de tragische dood van koning Alexander. Het afgelopen jaar, tijdens de verkiezing van Alexanders opvolger, had Robert trots gezien dat zijn grootvader, al bijna zestig jaar lang een vermaarde speler op het politieke toneel van Brittannië, de volmondige steun van enkelen der belangrijkste baronnen van het rijk had verworven, in de hoop dat hem die eer te beurt zou vallen. Nu was die leeuw van een man, die de ongelovigen had bestreden in de woestijnen van Palestina en vier koningen had gediend, opzijgezet, en moest hij, Robert, zijn plaats innemen. Morgen zou hij geridderd worden, Carrick overnemen van zijn vader en een van de dertien graven van Schotland worden.

'Op de feestdag van Sint-Andreas zal John Balliol op de Steen van het Lot zitten.' De heer kneep zijn ogen dicht en ademde in. Zijn borst zette uit onder de doorweekte plooiën van zijn mantel. *'Ze zijn Moot Hill al in gereedheid aan het brengen. Binnenkort zullen de mannen van het rijk op weg gaan naar Scone.'* Zijn gezicht betrok en hij rimpelde zijn voorhoofd. *'De Comyns zullen ongetwijfeld onder de eersten zijn en victorie kraaien. Balliol zal zijn bondgenoten alle ambten die ze wensen schenken. Onze dagen aan het hof van de koning zijn voorbij.'* Met een zachtere stem sprak hij verder. *'Maar het rad draait. Het blijft altijd draaien.'*

'Het rad?' Robert kreeg geen antwoord en drong aan. 'Grootvader?'

'Het rad van fortuin kan een man vanuit het niets tot het toppunt van grootsheid verheffen, maar in de toekomst, wanneer dat rad nog altijd draait, zal het hem weer naar de aarde terugwerpen.' De heer tuurde over het loch. *'Het draait voor ons allemaal.'*

'Zijn onze landgoederen veilig?' vroeg Robert, na een paar tellen te hebben gezwegen. 'Zullen Balliol en de Comyns onze aanval op hun burchten vergelden? En de doden die op Buittle Castle zijn gevallen?'

'Dat denk ik niet. Maar het is een reden te meer om de troonsaanspraak van onze familie op jou over te dragen. Jij hebt niet aan die veldtocht deelgenomen. Er kleeft geen bloed van hun mensen aan jouw handen.' Hij keek Robert vorschend aan. *'Je hebt gezworen dat jij de taak op je zult nemen, dat je de aanspraak van je familie op de troon van Schotland zult handhaven, welke pre-*

tendenten er in weerwil van ons recht ook op zullen plaatsnemen. Maar op het ogenblik staat er iets anders op je gezicht te lezen.'

Robert voelde koude regendruppels langs zijn nek lopen. Die middag, toen zijn grootvader hem had verteld dat hij zowel het graafschap Carrick als de troonsaanspraak van de Bruces zou erven, was hij zo verbouwereerd geweest dat hij zonder vragen te stellen de eed die zijn grootvader van hem had geëist had afgelegd. Nu voelde hij alle hoop van het huis Bruce, van zijn vader en grootvader tot zijn voorvaderen van het koninklijke huis Canmore, op zijn schouders rusten. Als oudste zoon had hij geweten dat deze tijd zou komen; sinds hij een jongen was had hij zich erop voorbereid, maar hij had niet verwacht dat hij als graaf zou moeten fungeren tot zijn vader zou overlijden. Daar deinsde hij voor terug. Hij wilde die last niet op zich nemen, omdat hij wist dat het gewicht ervan de laatste vrijheid van zijn jeugd teniet zou doen. 'Ben ik er wel klaar voor?' vroeg hij zich hardop af.

'Ik was even oud als jij toen koning Alexander me tot vermoedelijk troonopvolger benoemde. Was ik bang dat ik niet aan de verwachtingen zou kunnen voldoen? Natuurlijk. Alleen mannen die trots of dwaas zijn twijfelen niet aan zichzelf. Wees niet bang om je af te vragen of je er klaar voor bent, Robert. De wijze bestudeert de weg die voor hem ligt en bereidt zich voor. De dwaas gaat overijld te werk.'

Robert dacht aan de terugkeer van zijn vader en grootvader van de veldtocht in Galloway, zes jaar geleden. Toen ze hadden ontdekt dat John Balliol uit was op de troon, die vacant was na Alexanders dood, waren ze met hulp van hun vazallen zijn heerlijkheid binnengevallen en hadden ze zijn landgoederen verbrand en kastelen verwoest. Ze waren erin geslaagd Balliols eerste poging om het koningschap te verwerven te verijdelen, en zijn familie was zegevierend maar niet zonder verliezen naar Turnberry Castle teruggekeerd. Hij dacht aan de kar vol gewonden die zijn vader en grootvader was gevolgd naar huis. Omdat hij wilde dat zijn grootvader hem niet voor een lafaard zou houden, koos hij zijn volgende woorden met zorg. 'Ik ben bereid de riddereed af te leggen en het graafschap te aanvaarden. Maar net als u en vader tegen John Balliol strijden? Ik weet niet of ik...'

'Strijden?' De heer draaide zich om. Zijn gezicht was als een kloofachtig landschap vol schaduwen. De regen nam af, ging over in mist. 'Ik zou niet willen dat je tegen hen ten strijde trekt, Robert. Deze slag zal niet met het zwaard worden beslecht. Die tijd is voorbij. Ik heb mij – net als alle andere troonpretendenten – onderworpen aan het oordeel van koning Edward om nog meer bloedvergieten te voorkomen. Balliol is gekozen met instemming van het hof

van het rijk. Ons volk heeft gesproken. Als we daartegenin gaan, kan ons koninkrijk verscheurd raken.'

Robert schudde zijn hoofd. 'Maar hoe kan ik onze troonsaanspraak handhaven zonder tegen hem in te gaan? Wanneer John Balliol overlijdt, zal zijn zoon en erfgenaam koning worden. De bloedlijn ligt vast. Als wij hem niet met geweld kunnen afzetten, hoe zullen we dan...'

'Handhaaf onze aanspraak in je woorden en je gedrag. Houd hem levend in jezelf en je bondgenoten. Onze troonsaanspraak is als een toorts. Ik heb hem jaren gedragen, mannen aangetrokken en een pad voor mijn erfgenamen verlicht. Nu is het jouw beurt om die vlam brandend te houden. Net zoals het op een dag de taak van je zonen zal zijn. Misschien zal het nog honderd jaar duren, maar als wij die vlam brandend houden zal er, zo God het wil, toch ooit een Bruce op de troon van Schotland zitten.'

Robert huiverde en voelde de spanning snel uit zijn lichaam wegstromen. Hij begon haast te lachen. 'Ik dacht dat u van me zou willen dat ik met een leger tegen hem ten strijde zou trekken.'

'Dit zijn niet de donkere tijden van onze voorvaderen. We zullen de troon niet door middel van een burgeroorlog veroveren.' Zijn grootvader legde zijn hand op zijn schouder. *'De belangrijkste plicht van een koning is zijn rijk bijeen te houden, Robert. Vergeet dat nooit.'*